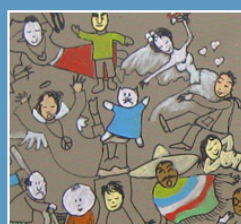
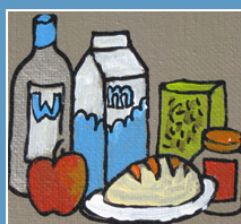
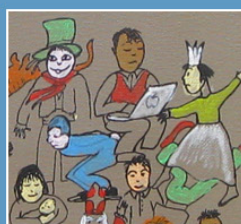

Dokkum, een wereldstad!

Docentenhandleiding

Mondiale speurtocht

Handleiding voor de leerkracht

Inhoud

1. De mondiale speurtocht	3
• Doelstelling van de speurtocht	3
• Opzet	4
2. Handleiding voor de leerkracht	5
• Inhoudelijke voorbereiding.....	5
• Praktische voorbereiding voor de speurtocht	5
• Suggesties voor de verwerking van de speurtocht op school	7
• • • Algemene aanwijzingen	7
• • • Lessuggesties voor de nabespreking per werkblad	8
3. Suggesties voor vervolgactiviteiten	16

I. De mondiale speurtocht

Dit boekje bevat de handleiding voor een mondiale speurtocht voor de hoogste twee groepen van de basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs in Dokkum. Aan de hand van een routebeschrijving en een aantal werkbladen worden de kinderen geconfronteerd met hun culturele, economische, sociale, ecologische en historische banden met de rest van de wereld.

Na de tocht wordt op school op de wereldkaart ingevuld met welke landen de kinderen tijdens de tocht allemaal in aanraking zijn geweest. Dit kan al gauw oplopen tot 50 landen!. Hierdoor wordt de leerlingen duidelijk dat ze vaak mondialer zijn dan ze denken. Als de wereld alleen uit Nederland zou bestaan zou er veel - heel veel - niet mogelijk zijn.

Tijdens de speurtocht en tijdens de opdrachten op school kunnen een aantal problemen in de internationale relaties aangestipt worden bijv. het ongelijkheidsprobleem in de wereldhandel en het milieuprobleem. Maar de inhoud is nadrukkelijk niet alleen probleemgericht. Het is de bedoeling ook de prettige kanten van onze contacten met andere landen duidelijk te maken: het maakt ons leven er een stuk veelzijdiger op.

Doelstelling van de speurtocht

De twee hoofddoelstellingen van de tocht zijn:

1. Kinderen laten ervaren hoe groot de rol is die grondstoffen en producten uit andere landen, waaronder de Derde Wereld, in het dagelijks leven spelen.
2. Bevorderen van een positieve houding ten opzichte van andere culturen. De kinderen bewust maken van de positieve kanten van onze contacten met andere landen. Nuanceren van de beeldvorming over de Derde Wereld.
3. Kinderen leren hoe kleurrijk en gevarieerd de Nederlandse samenleving is, doordat ze ervaren dat ze dagelijks te maken hebben met producten/grondstoffen uit andere landen

Daarnaast kunnen nog een aantal doelstellingen een rol spelen.

4. *Culturele doelstelling:*
Kinderen bewust maken van de verschillende oorzaken die ten grondslag liggen aan de vele invloeden uit andere landen en culturen.
5. *Milieudoelstelling:*
Kinderen ervan bewust maken dat het feit dat er zoveel producten uit verschillende landen te koop zijn ook te maken heeft met het milieuprobleem (b.v. vervoer) en dat ons afvalprobleem niet alleen ons probleem is, maar dat we daarmee ook andere landen opscheppen.

6. *Ongelijkheidsdoelstelling:*

Kinderen ervan bewust maken dat het feit dat er zoveel producten uit verschillende landen te koop zijn ook te maken heeft met de ongelijkheid in handelsrelaties tussen arme en rijke landen.

7. *Gekoppeld aan doelstelling 5 en 6:*

Kinderen bewust maken van het feit dat je door middel van keuzes bij de aankoop van producten invloed uit kunt oefenen op het milieu en de ongelijkheid.

Opzet

Het materiaal voor “Dokkum, een wereldstad!” bestaat uit:

- deze docentenhandleiding
- voor iedere leerling een speurtochtboekje met routebeschrijving en werkbladen
- voor iedere leerling een opdrachtenboekje voor op school
- een grote wereldkaart.

De handleiding voor de leerkracht bestaat uit suggesties voor

- de inhoudelijke voorbereiding
- praktische voorbereiding
- nabespreking van de opdrachten
- verdieping van enkele onderwerpen

Het speurtochtboekje met vragen is bedoeld voor het verzamelen van informatie over materialen en grondstoffen die in de eigen omgeving (winkels, bedrijven, de straat, de school of het eigen huis) te vinden is.

Bij ieder werkblad van de speurtocht hoort een opdracht uit het opdrachtenboekje. Dit zijn verdiepingsopdrachten. Deze verdiepingsopdrachten richten zich op drie thema's: cultuur, milieu en eerlijke handel. Deze opdrachten worden op school uitgevoerd. De wereldkaart wordt bij iedere opdracht verder ingevuld..

Het materiaal kan worden aangepast aan eigen wensen en mogelijkheden van de school.

2. Handleiding voor de leerkracht

Deze handleiding bevat suggesties voor alle onderdelen.

Inhoudelijke voorbereiding

Het verdient aanbeveling om een aantal begrippen die gebruikt worden van te voren met de leerlingen door te nemen. Het is niet noodzakelijk.

De Derde Wereld

In het speurtochtboekje voor de leerlingen is als 'Inleiding' een korte bespreking opgenomen over de term 'De Derde Wereld'. Bespreek dit stukje voor de speurtocht begint, samen met de leerlingen.

Grondstoffen

Een belangrijk deel van onze grondstoffen komt uit de Derde Wereld. Bespreek met de leerlingen de gevolgen die ons grondstoffengebruik heeft op de Derde Wereld.

Zoek eventueel in uw eigen lesmethode het hoofdstuk op waar hier aandacht aan besteed wordt en behandel dit hoofdstuk in de klas. Kinderen leren in deze lessen vaak hoe ze door eigen keuzes de milieuvervuiling binnen de perken kunnen houden.

Milieuvervuiling

Het vervoer van goederen over de hele wereld is niet goed voor het milieu. Dit aspect komt voor in de speurtocht. Praat hier van te voren eens over met de kinderen.

Fair Trade

Dit betekent "eerlijke handel" met respect voor mens en milieu. Het is goed om van te voren even over dit begrip te praten. Wilt u wat dieper ingaan op fairtrade, dan kunt u eventueel het lespakket "Eerlijk duurt het langst" lenen bij NME-Centrum De Klyster. Reserveren kan via www.klyster.nl

Praktische voorbereiding van de speurtocht

De speurtocht wordt in het voorjaar of vlak na de zomervakantie gelopen (zie www.klyster.nl/activiteiten groep 7/8 voor de exacte data en tijden). U kunt uw school inroosteren via de site om te voorkomen dat meerdere scholen op hetzelfde tijdstip op pad gaan. De voorlichter van de gemeente of een medewerker van De Klyster ontvangt uw school op de afgesproken tijd in het gemeentehuis.

De speurtocht begint gezamenlijk in het stadhuis van Dokkum. Daar vandaan wordt de tocht gelopen door groepjes leerlingen. De route loopt rond. Laat ieder groepje bij een ander punt starten (en weer eindigen).

De groepjes kunnen bestaan uit 3 tot maximaal 6 leerlingen. Bij ieder groepje is een volwassen begeleider nodig. Hiervoor moeten tijdig vrijwilligers (ouders) gezocht worden door de school zelf. Het is handig om als leerkracht zelf mee te gaan als vliegende keep, om eventuele stagnaties of onverhoopte moeilijkheden op te lossen.

Instructie voor de begeleiders:

Tijdens een instructiebijeenkomst komen de volgende punten aan de orde:

- Uitreiken van de routebeschrijving en opdrachten.
- Toelichten van het doel van de speurtocht.
- Verdeling van de groepen over de startpunten.
- Het maken van afspraken over de tijd waarop gestart en geëindigd gaat worden. De eindtijd is bindend, ook al zijn alle opdrachten nog niet af.
- Maak afspraken over de eindlocatie bijvoorbeeld bij het stadhuis.
- Als groepen elkaar inhalen is het nodig opdrachten over te slaan of wat meer tijd te nemen.
- Het is de taak van de begeleider om te helpen met eventuele moeilijkheden met de opdrachten (leerlingen eerst zelf een oplossing laten bedenken).
- Vraag aan de begeleiders om eventuele op- of aanmerkingen op de tocht direct in hun eigen werkboekje te noteren en na de tocht aan de leerkracht door te geven.
- Bespreking van de aanwijzingen voor de leerlingen.

Aanwijzingen voor de leerlingen:

Vlak voor de speurtocht krijgen de leerlingen ook een instructie:

- De groepsindeling met begeleider wordt bekend gemaakt.
- Aan de hand van de plattegrond wordt de route toegelicht en de startpunten bekend gemaakt.
- Extra aanwijzingen (staan ook voor in de werkboekjes):
 - a. Blijf bij elkaar en let op het verkeer.
 - b. Pennen meenemen en naam op het boekje zetten.
 - c. Zoveel mogelijk samenwerken, ieder zijn eigen boekje invullen, vaak zijn meerdere antwoorden mogelijk. Kom je er niet uit dan de vraag overslaan.
 - d. Als het druk is in de winkel, ga dan niet naar binnen, of stuur twee leerlingen naar binnen om de vragen te beantwoorden.
 - e. Maak geen lawaai en kom nergens aan als dat niet nodig is.
 - f. Hoe je moet lopen kun je lezen in de tekst na het pijltje: ➡
 - g. Als je de weg niet meer weet kun je ook nog op de plattegrond kijken (in het midden van het speurtochtboekje).

Belangrijk!

Het is van groot belang dat de kinderen zich in de winkel rustig gedragen, zodat klanten die zich eventueel in de winkel bevinden geen last ondervinden. Wanneer dit niet het geval is lopen we het risico dat winkeliers een volgende keer niet weer hun medewerking willen verlenen. Eén vervelende groep kan veel bederven!

Maak daarom met de kinderen en de begeleiders de volgende afspraak:

De begeleider van een groep die zich niet aan deze regel kan houden neemt direct de beslissing niet meer met deze groep naar binnen te gaan.

Dat betekent helaas dat een groot aantal opdrachten overgeslagen moet worden, maar we lopen zo niet het risico dat we de medewerking van de winkeliers verspelen. Zonder deze medewerking kunnen we niet nog eens een mondiale speurtocht organiseren.

Suggesties voor de verwerking van de speurtocht op school

Algemene aanwijzingen

Na de speurtocht volgt het maken van het opdrachtenboekje in de klas. De kinderen werken in dezelfde groepen als tijdens de speurtocht zelfstandig de opdrachten uit. Zij hebben hiervoor steeds hun speurtochtenboekje, de atlas en soms ook hun aardrijkskundeboek nodig.

Bij iedere opdracht krijgen de kinderen de opdracht de wereldkaart in te vullen. Door taken te verdelen (ieder zoekt een ander land op) kan hierbij veel tijd bespaard worden.

Het is aan te raden niet alle opdrachten in één keer te laten uitwerken, maar te verdelen over twee of drie lessen.

Tijdens de nabespreking wordt de grote wandkaart ingevuld. Niet alle gegevens van alle kinderen hoeven erop. Steeds kunnen per item drie of vier landen worden aangegeven die bijvoorbeeld door veel groepjes zijn gevonden.

De nabespreking van de opdrachten vormt een belangrijk onderdeel. De leerkracht kan aanvullende informatie geven en door uitwisseling van informatie tussen de verschillende groepen kan discussie ontstaan.

Discussie is belangrijk. De verschillende afwegingen die een rol kunnen spelen bij de keuze van producten, komen naar voren. De taak van de leerkracht is de discussie aan te moedigen door het stellen van prikkelende vragen en te zorgen dat de discussie niet moraliserend wordt. Wanneer de leskist of het eko-spel is gebruikt, kan daar regelmatig naar worden terugverwezen.

Lessuggesties voor de nabespreking per werkblad

Werkblad 1 **HET STADHUIS**

- Wanneer is het stadhuis gebouwd? (1610)
- Er kan ingegaan worden op de 'mondiale' betekenis voor de burgers van Dokkum (geboorteaangifte, nationaliteit, paspoort, (reis)documenten)
- Waarom heeft Dokkum een stadhuis? (stadsrechten (in 1298) en het hebben van een bestuurlijk apparaat, een link is te leggen met regels en afspraken die gemaakt zijn, ons politieke-bestuurlijke systeem)

Wat wil je drinken?

- Voor het maken van chocola is cacao nodig
- Theeplanten groeien ondermeer in India, China, Sri Lanka, Kenia en Indonesië. Theeblaadjes worden door vrouwen en meisjes geplukt. Op de theeplantages wordt het plukken van de theeblaadjes doorgaans gezien als licht werk. Het feit dat ook kinderen (met name meisjes) dit werk doen bevestigt dit. Desalniettemin werken de theepluksters gemiddeld zo'n 9,5 uur per dag. Ze plukken in die tijd ong. 30 kilo blaadjes. Mannen en jongens zorgen voor de aanplant en het onderhoud van de theeplanten. Daarnaast werken zij in de fabrieken waar de thee grotendeels machinaal verder wordt verwerkt. Feitelijk minder zwaar werk, maar hoger in status. Mannen krijgen doorgaans drie keer zoveel uitbetaald dan vrouwen. Voorbeeld: Als hier in Nederland voor 100 cent thee wordt gekocht, dan krijgt de theeplukster 0,5 cent en ontvangt de fabrieksarbeider 1,5 cent.

Werkblad 2 **HET WAPEN VAN DOKKUM, DE ZIJL**

- Wat betekent het hebben van een wapen voor de stad?
Het wapen was een eigendomsteken en symbool dat documenten van de stad een officieel karakter verleende. Dienaren en beambten van de stad droegen het wapen op ambtskleding, helm of pet. Ook vandaag nog dragen de bodes in het stadhuis en het havenpersoneel het wapen op hun uniform. Ook op eigendommen van de stad, zoals bijvoorbeeld voertuigen en bruggen, werd het wapen afgebeeld.
- De maan in het wapen van Dokkum zou er in staan als teken van overwinning die Dokkumers behaald hebben bij de kruistochten naar het oosten.
- Landen die de maan in hun vlag hebben zijn bijvoorbeeld Turkije, Tunesië, Maleisië, Algerije, Mauritanië, Pakistan
- Waarom vinden veel mensen het belangrijk om 'hun eigen land' te hebben met een 'eigen' vlag?

- U kunt hier ook ingaan op verschillen en overeenkomsten in bijvoorbeeld eet- en kledinggewoonten, maar ook hoe iemand eruit ziet. Er kan een discussie gevoerd worden over wat 'gewoon' is voor ons en wat gewoon is voor iemand anders (uit een ander land)
- IJzer (gietijzer uit het kunstwerk op de Zijl) wordt gewonnen uit ijzererts, in vrijwel alle delen van de wereld zijn ijzermijnen te vinden nl.China, Brazilië,Australië, Rusland en India.
- Het kunstwerk bestaat uit twee schelpachtige staande vormen. De vorm lijkt een beetje op de voorheen aanwezige sluisdeuren. In beide schelpeloften zijn vormen uitgesneden, in de gietijzeren vorm de maan en de sterren uit het stadswapen, en in de roestvrij stalen schelp de vorm van de stadswallen.
- Nederland had een handelsvloot, Dokkum was een belangrijke zeehavenstad. U kunt hier ingaan op de betekenis van de handel voor de welvaart van een land.Wanneer is een land arm? En wanneer is een land rijk? Waardoor wordt dit bepaald? (aanwezigheid grondstoffen maar ook (on)gelijkheid in handelsmogelijkheden)
- Er bestaat vezel- en olievlas.Vezelvlas wordt gebruikt voor garen en linnen. Lijnzaadolie (uit olievlas) wordt gebruikt voor linoleum, zeep, kunsthars, verf en vernis. Hoe belangrijk zijn deze producten nu nog voor ons? In Frankrijk wordt veel vlas geteeld, verwerkt en gebruikt voor de export.
- Typisch Nederlandse sporten, bestaan deze? Welke sporten zijn populair? Nederland en 'Oranje'.

Werkblad 3 **DE SCHOENMAKER**

- Schoenen komen vooral uit Derde Wereld-landen (m.n. sportschoenen, die door leerlingen veel gedragen worden).Taiwan, China, Zuid-Korea en Indonesië zijn enkele grote producenten.
- Het kan goed zijn dat er kinderen zijn die alle materialen hebben angekruist. U kunt hier kort ingaan op de verschillen in herkomst tussen de materialen.Wat hebben wij zelf in Nederland, wat moet uit het buitenland komen?

Werkblad 4 **GEBOUW DE WAEGH**

- Dokkum werd, na het plaatsen van een dam met een sluis in 1727 een belangrijk handelscentrum.
- Bij de Waegh werden goederen gewogen, er was onderdak voor de stadswacht en er werd tol / belasting geheven door de stadstolgaarder (belastingontvanger).
- Niet iedere stad had rechten om goederen te wegen. Wat betekende de Waegh voor Dokkum?

Voor de nabespreking kan ingegaan worden op de internationale handelsmogelijkheden, de betekenis van het hebben van een eigen munt, de Brunoon, en ook de betekenis van de handel voor de welvaart van een stad of een land. Er is een link te leggen naar 'derde' wereldlanden en onze economie.

Werkblad 5 **TERPSTRA ELEKTRONIKA**

- Op dit werkblad staan enkele opdrachten waarmee kinderen attent gemaakt worden op de veelheid aan buitenlandse taalinvloeden. Vragen die aan de orde kunnen komen tijdens het nagesprek zijn:
 - Zijn er veel woorden uit een andere taal die wij gebruiken? Welke? Welke talen komen het meeste voor? En waarom denk je dat dat zo is?

Enkele voorbeelden:

- Latijn: via, aquaduct, territorium, fractie. Verder worden Latijnse namen ook gebruikt in de medische wereld en de biologie.
- Frans: bureau, porte-monnaie, dessert, trottoir, enz
- Engels: computer, skateboard, cd (compact disk), enz
- Ook veel Joodse uitdrukkingen vinden we heel gewoon: bijvoorbeeld mazzel hebben.

Werkblad 6 **DE KLEDINGWINKEL**

- In veel kleren zit katoen verwerkt. Veel in Nederland gekochte kleding wordt in de landen rond de Middellandse zee gemaakt of in de zgn. 'lage lonen landen' als Taiwan, Singapore en Zuid-Korea.
- Katoen is een typisch gewas voor de armere streken van de wereld.
- Voordat een kledingstuk in de winkel ligt in Nederland, heeft de katoen die erin verwerkt is al gauw 10 tot 15.000 km. afgelegd. De ruwe katoen wordt meestal per schip vervoerd, confectie met het vliegtuig (Azië) of de vrachtauto (Middellandse Zeegebied).

Aspecten voor de nabespreking:

- Milieuvervuiling door transport
- Waarom wordt kleding nauwelijks (meer) in Nederland gemaakt?

De kleding wordt goedkoper voor ons omdat de lonen in armere landen lager zijn dan bij ons.

Werkblad 7 **FRIRESHUYS, SNACKBAR**

- Het Vlaamse Friteshuys verkoopt ook producten die uit de Derde Wereld komen, waaronder:
 - Patat: aardappels komen van oorsprong uit Zuid-Amerika
 - Pinda's voor de pindasaus komen uit Afrika, met name Gambia
 - Allerlei kruiden voor de snacks
 - Cacao en kokos voor de repen die er verkocht worden. Waar groeien kokospalmen? Waar groeien cacaostruiken?
 - Gerechten als: bamischijf, nasibal, shoarma, broodje bapao

Werkblad 8 **HET VVV KANTOOR**

- Van het rijtje komen alleen fietsen niet voor op de souvenirs.
- Naar aanleiding van deze opdracht kan gepraat worden over:
 - Wanneer is iets echt Hollands?
 - Hoe vaak loop je zelf eigenlijk op klompen?
 - Wat hoort echt bij onze cultuur?
Vaak weet je het van een ander land beter dan van je eigen land. Misschien kloppen jouw oordelen over andere culturen ook niet altijd.
- De molens in Dokkum zijn koren- en pelmolens (graanmolens), de wind zet de molen in beweging waardoor het mogelijk is om graan te malen. Aan de kinderen kan worden verteld wat de functie was van de molens - vroeger en nu. Welke veranderingen zijn er geweest in de agrarische sector, en welk gevolg heeft dit gehad voor het gebruik van de molen? (machines en productie, economie, handel en milieueffect). Kinderen kunnen hun eigen verhaal vertellen als ze een molen in Dokkum hebben bezocht.
- In Dokkum komen 's zomers Nederlandse en buitenlandse toeristen vanwege haar cultureel erfgoed (historische gebouwen en kerken), de stadswallen, de molens, musea, het verhaal rondom Bonifatius. De elfstedentocht trekt de aandacht van veel Nederlandse inwoners in en om Dokkum.
- Het verhaal van Bonifatius is met beeld en geluid mooi weergegeven in het Admiraliteits-huis. Kinderen wanen zich terug in de tijd van toen. Het is de moeite waard om hier met de klas een bezoek te brengen.
- Andere discussies die bij deze werkopdracht gevoerd kunnen worden: hoe gaan we in Nederland om gaan met mensen uit een ander land? Welke verschillen en overeenkomsten zijn er tussen culturen? Zijn er kinderen in de klas die uit een ander land dan Nederland komen? Wie wil er iets over vertellen? Hoe is het om in een ander land te zijn? Hoe vinden je ouders dat?

Werkblad 9 DE PARKEERPLAATS

- Bij de bespreking van deze opdracht komen de voor- en nadelen van autorijden aan de orde.
- Nederland importeert o.a. veel olie uit de Arabische wereld (Saoedie-Arabië, Koeweit, e.a.).
Ook Derde Wereldlanden als Indonesië, Nigeria en Venezuela zijn grote olieproducenten.
- Eén van de nadelen van autorijden is de milieuvervuiling die het veroorzaakt. Dit is aanleiding om aandacht te besteden aan het feit dat milieuvervuiling een mondiaal probleem is. Onze vervuilde lucht gaat meestal richting Duitsland, we krijgen van hen vies water terug. Ook wij krijgen vervuilde lucht, het meest van fabrieken die in Engeland staan.
- Misschien komen er kinderen met 'het gat in de ozonlaag' op de proppen. Een mondiaal milieuprobleem bij uitstek.
- Rubber zit verwerkt in: deuren, stuur, ruiten (randen), dashboard (soms), banden, uitlaat (ophang rubbers), verlichting (isolatie) en pedalen.
Rubber wordt veel gebruikt omdat het elastisch, vochtbestendig en slijtvast is.
- Voorbeelden van rubberproducten te over: elastiekjes, condooms, schoenzolen, huishoudhandschoenen, enzovoort.
- Ook de ruwe rubber (net als de ruwe diamant) wordt goedkoop verkocht aan de rijke landen, die het verwerken tot bijvoorbeeld autobanden (en sieraden) en er zodoende het meest aan verdienen. Vaak moeten arme landen dan vervolgens weer dure eindproducten terugkopen: bijvoorbeeld de autobanden.

De oplossing zou gezocht moeten worden naar voorbeeld van de cacao. Door een eerlijker prijs te betalen voor de ruwe grondstoffen wordt het voor Ivoorkust mogelijk meer geld en kennis te vergaren om zelf de eindproducten te gaan produceren.

De gevolgen voor ons land kunnen zijn: hogere prijs voor de ruwe rubber en diamant, minder werkgelegenheid voor fabrieksarbeiders.

Een eerlijker verdeling van arm en rijk over de wereld heeft echter ook positieve gevolgen voor de rijkere landen: deze armere landen kunnen meer aan de oplossing van milieuproblemen doen (milieuproblemen houden niet op bij de grenzen van het land), een eerlijke verdeling van de rijkdom geeft minder conflicten en de landen zullen op den duur minder financiële hulp nodig hebben.

Werkblad 10 DE REISWINKEL

- Dit werkblad nodigt uit tot vele gespreksonderwerpen:
- Waarom is het leuk eens in een ander land een kijkje te gaan nemen (ander eten, andere sfeer/cultuur, lekker weer, andere natuur enz.)
- Milieubelasting door de verschillende vervoermiddelen.
- Voor- en nadelen van toerisme voor het ontvangende vakantie land (toerisme als bron van inkomsten, maar ook als inbreuk op cultuur, natuur en milieu).
- Vakantie in Derde Wereldlanden komt steeds meer voor. Mensen hier krijgen steeds meer geld om verre reizen te gaan maken.

Werkblad 11 DE SPEELGOEDWINKEL

- Het meeste speelgoed wordt gemaakt in Hongkong, Taiwan, Korea, enz., de 'lage lonen landen' dus. Ook in Nederland wordt speelgoed gemaakt, vaak is het dan de laatste schakel in de productie; halffabrikaten komen vaak uit 'lage lonen landen'.
- Verreweg het meeste speelgoed is gemaakt van kunststof.
- Batterijen zijn chemisch afval. Een lekkende batterij op de grond kan de bodem al ernstig verontreinigen. Scholen kunnen meehelpen bij de inzameling van batterijen (meer informatie hierover bij de Oanset).
- Discussie naar aanleiding van de antwoorden, over de vraag welke afwegingen bij de aanschaf van plastic producten te maken zijn.

Nadelen van plastic:

1. Milieuproblemen bij de petrochemische industrie:
 - stankoverlast
 - horizonvervuiling
 - transport van de olie
 - milieu vervuilende uitstoot

In ons land gelden voor dit laatste punt strenge eisen, in andere landen soms niet. Hebben wij hier geen last van?
2. Meer problemen om het milieuvriendelijk te verbranden dan bij natuurlijke materialen.

Voordelen van plastic:

- goedkoop
 - sterk
 - hygiënisch (makkelijk schoon te maken)
 - (mooi)
- Leen in de bibliotheek een spelenboek. Er staan vast veel spelletjes uit het buitenland in die gemakkelijk zelf te maken zijn.

Werkblad 12 **DE ZUIVELHOEVE**

- Al sinds de prehistorie wordt er in Nederland kaas gemaakt. Tot aan de negentiende eeuw werd dit op de boerderij gedaan. Meestal was dit de taak van de boerin.

Aan het eind van de negentiende eeuw was er zoveel vraag naar kaas in de steden dat de boerinnen het niet meer aankonden. Toen is er begonnen met het bouwen van zuivel-fabrieken. Daar werd de melk verwerkt tot kaas.

Komt de kaas die de leerlingen thuis hebben uit een fabriek (bv Goudse kaas, of Maaslander), of hebben zij kaas die op een boerderij gemaakt wordt?

- Uiteindelijk is Nederland uitgegroeid tot één van de grootste kaasproducenten van Nederland. Er wordt kaas geëxporteerd naar 130 landen. Duitsland is de grootste kaas-maker.
Weten de leerlingen nog een ander land te noemen waar kaas vandaan komt?
(bv Frankrijk)
- Tulpen komen oorspronkelijk uit Turkije. Via Oostenrijk en Antwerpen zijn de tulpen in 1593 uiteindelijk in Nederland gekomen.
Het woord 'tulp' komt van 'tulpian'. Kan iemand raden wat dat woord betekent?
(gelet op hoe het woord klinkt en de vorm van de bloem) Het betekent 'tulband'.
De eerste tulpen waren erg bijzonder, zeldzaam en ook heel erg duur. Later kwamen er steeds meer tulpen en werden ze voor iedereen.
- Nederland is nu het meest dominerende land als het gaat om de export van tulpen en tulpen bollen. En bussen vol toeristen trekken in de lente naar de tulpenvelden. Die zien er prachtig uit met al hun kleuren. Op Google kan je er hele mooie plaatjes van vinden.
- Al duizenden jaren eten mensen pinda's. Maar hoe groeien pinda's?
De pinda groeit aan een pindaplant. Maar wel onder de grond. Dit heeft als voordeel dat de vogels er niet bij kunnen. Met Google afbeeldingen kan je bijvoorbeeld een plaatje laten zien van een pindaplant.
De pindaplant komt oorspronkelijk uit Zuid-Amerika. De Spanjaarden hebben de plant meegenomen en zo is de plant in de 16e eeuw verspreid over allerlei tropische en subtropische gebieden verspreid.
Wanneer de pinda's geogst zijn moeten ze nog wel drogen.

Werkblad 13 DE SLAGERIJ

- Een groot deel van het voedsel van rundvee, varkens en kippen bestaat uit mengvoer. Tapioca uit Thailand is een belangrijk bestanddeel daarvan.
- In Thailand wordt twee keer de oppervlakte van Nederland gebruikt om cassave te verbouwen dat als tapioca naar Nederland wordt geëxporteerd om ons vee te voeden. Resultaat in Thailand: erosie en uitputting van de grond.
- Een Islamitische slager slacht zijn vee op een speciale manier omdat dat volgens zijn geloof zo voorgeschreven is. De klanten in de Islamitische slagerij zijn vooral mensen die uit godsdienstige overtuiging juist hier vlees kopen. In de slagerij wordt vooral rund-, geiten-, en schapenvlees verkocht.

Werkblad 14 DE WERELDWINKEL

- Veel producten uit de wereldwinkel zijn ook wel in andere winkels te koop. Laat de kinderen aan elkaar vertellen welke producten zij hebben gezien en hoe zij de winkel vonden.
- De producten in de wereldwinkel zijn meestal duurder dan in een 'gewone' winkel. Ze komen vaak uit Derde Wereldlanden en van hun prijs gaat meer naar de Derde Wereld dan van producten in andere winkels, zodat de mensen er meer geld aan verdienen en zo een beter bestaan op kunnen bouwen.
- Bij de vraag op het werkblad over Ivoorkust moet het de kinderen duidelijk worden dat een land als Ivoorkust zich bevindt in een vicieuze cirkel. Toelichting door de leerkracht is hier zeker nodig.

Het land beschikt over vele grondstoffen die in de hele wereld worden verwerkt tot allerlei producten die wij dagelijks kopen of gebruiken (rubber, cacao, koffie, diamant). Omdat Ivoorkust een arm land is, is er geen geld om fabrieken te bouwen en mensen op te leiden. Ze zijn daarom genoodzaakt voor een klein bedrag de grondstoffen aan het buitenland te verkopen.

De landen die de grondstoffen verwerken tot eindproducten verdienen vele malen meer aan de cacao dan de cacaoboeren in Ivoorkust. Zij zijn daarom wel in staat nieuwe mensen op te leiden en hun fabrieken te onderhouden of uit te breiden.

De mensen in Ivoorkust moeten zelf dure industrieproducten van de andere landen kopen (bijv. vrachtauto's om de geogste cacao te kunnen vervoeren). Zo houden ze weer te weinig geld over om zelf fabrieken te beginnen.

- De cacao van de Max Havelaar reep komt uit Bolivia en de Rietsuiker uit de Filipijnen. De cacao is afkomstig van de coöperatie El Ceibo, waaraan 800 boerenfamilies verbonden zijn. Zij hebben zelf een kleine verwerkingsfabriek waar de cacao wordt verwerkt tot de halffabrikaten cacaoboter en cacaopoeder. Een voorbeeld van hoe het Max Havelaar-project goed kan werken .
- Fair Trade betekent eerlijke handel. Ieder krijgt zo een eerlijk loon naar werken.

3. Suggesties voor vervolgactiviteiten

De wandkaart als middel om nieuwe informatie te integreren

De landkaart, die gaandeweg is ingevuld, kan een vast plekje krijgen in de klas.

In de loop van het schooljaar zullen er regelmatig zaken aan de orde komen die verband houden met één van de onderwerpen die in het kader van de speurtocht zijn besproken. Dit kan zijn tijdens wereldoriëntatielessen, aardrijkskunde of geschiedenisonderwerpen, spreekbeurten, krantenkringen, actuele gebeurtenissen, enz.

De landkaart kan dienen om bepaalde kennis in herinnering te brengen of om nieuwe informatie toe te voegen door zelf de legenda uit te breiden.

Eindopdracht

Laat de kinderen een reis bedenken die leidt langs verschillende plekken waar de kinderen nieuwsgierig naar zijn geworden door deze mondiale speurtocht. Vul de route in op de wereldkaart. Bespreek bij ieder punt wat je daar zou willen bekijken of wat je aan de mensen daar zou willen vragen. Ontwerp een wervende reisfolder voor deze studiereis.

Verdieping van de thema's

Tijdens de lessen zijn veel onderwerpen kort aan de orde geweest en besproken.

De kinderen zijn nu globaal op de hoogte van de banden die er bestaan tussen de verschillende delen van de wereld, van de positieve gevolgen van die banden, maar ook van de problemen die daarbij een rol kunnen spelen en hoe wij daarop invloed kunnen uitoefenen als wij dat willen.

De stof die aan de orde is geweest biedt echter veel mogelijkheden ter verdieping. Dit kan gebeuren op verschillende manieren:

De kinderen kunnen zelf een thema kiezen en dat zelfstandig of in groepjes uitwerken. Door de informatie die zij al hebben aan te vullen met extra informatie verdiepen de leerlingen zich in dit zelfgekozen thema.

Hierbij valt te denken aan de volgende thema's:

- Welke reis heeft mijn spijkerbroek gemaakt voordat hij bij mij in de kast hing? (schoolkrantartikel)
- Welke woorden van onze taal komen uit een andere taal en hoe zijn die erin terecht gekomen? (taalles)
- Hoe is het gat in de ozonlaag ontstaan? (werkstuk)
- Hoe is het leven in één van de landen die aan de orde geweest zijn? (maquette)
- De weg van cacao boon tot Marsreep. (muurkrant)
- Ik begin een winkel in Damwâld. Welke producten ga ik verkopen en hoe kan ik daarbij rekening houden met het milieuprobleem en het ongelijkheidsprobleem? (reclamefolder)
- Hoe is het om in een ander land te wonen? (interview)
- Hoe zou het leven zijn als we geen buitenlandse producten hadden? (opstel)

Colofon

Dokkum, een wereldstad

Een mondiale speurtocht door Dokkum
voor de hoogste groepen van het basisonderwijs.

Dit project bestaat uit:

- een speurtochtboekje voor onderweg
- een opdrachtenboekje voor op school
- deze docentenhandleiding

Tekst: Arda Oosterhoff (1996)

Aanpassingen: Eddy Wijnsma (t/m 2004), Yolanda Guffens (2005/06) en Pyke Kroes, Anje Groen en Marjolein Staal (2012, 2013, 2014)

Tekeningen: Ronald Derkzen

Voorblad: Vera Damhuis

Idee: Alice O, educatie in wereldperspectief Amsterdam

Vormgeving: Argiope

Projectleiding: Yolanda Guffens

De mondiale speurtocht is uitgegeven door:

NME-Centrum De Klyster

Trekwei 8b

9104 AB Damwâld

Eerste uitgave juni 2011

© 2011 tekst en tekeningen:

Oosterhoff & Wijnsma educatieve projecten Raerd

www.educatie.info

